

Марія Коломієць

студентка 1 курсу юридичного факультету
Національного університету біоресурсів і
природокористування України

Деякі питання правового статусу римського громадянина*

Дослідження правового статусу римського громадянина є досить цікавою темою, бо в цілому римські громадяни були першими, хто користувався повним захистом прав зі сторони держави. І тому, ми можемо стверджувати, що саме їх правовий статус був взятий за приклад сучасною юриспруденцією для визначення правового статусу громадянина. Спектр прав і свобод римського громадянина був настільки широкий для того часу, що навіть і не зрозуміло, як у той період часу могла бути настільки розвинена правова система захисту прав громадян серед панування рабовласницького

---

* Наукова керівниця – *Юлія Канарик*, доцентка кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів і природокористування України

ладу держав. Навіть не важливо, яка тема береться для дослідження, бо Рим був перший у всьому, що є пов'язано з правом.

Суб'єктом публічних відносин і публічного права у Римі вважався римський громадянин (*civis romanus*). Хочемо зазначити, що деякі вчені, а саме О.А. Підпригора і Є.О. Харитонов визначають, що це поняття не є тотожним поняттю «фізична особа», яке застосовується у приватному праві: у відносинах публічного права римлянин виступав як специфічний суб'єкт — *civis optimo jure*. Для визнання за особою стану римського громадянства необхідна була наявність сукупності вимог: належність до римської громади, особиста свобода, наявність певного сімейного статусу, досягнення певного віку.

Певною особливістю римського громадянства як правового інституту було те, що воно визначалося сукупністю правових вимог і, у певному розумінні, було створено правом, маючи суворо особистісний характер. Тому римське право виключало можливість наявності у суб'єкта подвійного громадянства: як зазначав Цицерон, цього не допускала «велич римського народу», часточку якої набував кожен громадянин Риму.

Набувалось римське громадянство внаслідок народження дитини у законному шлюбі римських громадян. У такому шлюбі дитина набувала статусу свободи свого батька та підпадала під його владу. Також громадянство могло бути надане особливими державними актами за окремі заслуги перед Римом. [1,с.180] [2,с.34]

Проаналізувавши велику кількість літератури ми дійшли висновку, що римські громадяни мали певний перелік прав і обов'язків, що були недоступні іншим прошаркам населення Риму. Стосовно галузі прав публічних правовідносин римські громадяни мали такий перелік прав, а саме : Право участі у зборах, зібраннях та організаціях;право участі у голосуванні на зборах державного значення;право оскарження рішень магістратів;*право обіймати посади магістратів та виконувати судові, адміністративні, військові та інші функції;право укладати законний римський шлюб (jus connubii);*право участі в торговому обороті (*jus commercii*);право бути учасником судового процесу (*jus legis actiones*); право на заповіт (*jus testamenti factio*); право на ім'я (*tria nomina*); права здійснювати батьківську владу в родині (*patria potestas*); право подавати законні позови (*legis actiones*); [1,с.181],[3,с.82]

Стосовно публічних обов'язків римського громадянина варто відмітити наступні: обов'язок підлягати майновому цензу (подавати відомості про доходи і майно); обов'язок військової служби (крім звільнених від цього обов'язку);обов'язок сплати мита та спеціального державного податку в разі виникнення надзвичайних потреб;обов'язок посідання землями підкорених народів та раціонального їх використання;обов'язок реалізовувати право зібрань, додержуючись встановлених правил (проводити їх у визначених місцях, тільки у певні дні, протягом світлої частини доби та ін.); [1,с.181]

Отже, враховуючи вищезазначене, ми дійшли до висновків, що римське громадянство було тогочасним ідеалом розвитку права . Крім того, римські громадяни користувалися повним захистом держави та всіма

потрібними правами для життя. На нашу думку, саме права римських громадян слугували своєрідним прикладом для сучасної юриспруденції

Література

1. Підпригора О.А., Харитонов Є.О. Римське право : підруч. Вид. 2-ге Київ : Юрінком Інтер, 2009. 528 с.
2. В. І. Борисова, Л. М. Баранова, М. В. Домашенко. Основи римського приватного права: підруч. / За заг. ред. В. І. Борисової та Л. М. Баранової. Харків: Право, 2008. 224 с.
3. Калюжний Р. А., Вовк В. М. Римське приватне право : підруч. для вищ. навч. закл. Київ, 2014. 240 с.

Юридичний факультет Національного університету
біоресурсів і природокористування України
Інститут права Львівського державного університету
внутрішніх справ
Юридичний факультет Запорізького національного
університету
Юридичний факультет Сумського Національного
аграрного університету
Студентський науковий гурток «Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

17 жовтня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

П.78

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVIII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 420 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**